

QUICKSCAN UITGAANSGEWELD: RESULTATEN

In deze infosheet staat de samenvatting van de resultaten van de quickscan uitgaansgeweld. Bent u geïnteresseerd in de gehele rapportage, surf dan naar het webdossier 'uitgaansoverlast' op de CCV-website.

INLEIDING

Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) heeft een quickscan uitgaansgeweld uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Het doel was inzicht te krijgen in het lokale beeld, beleid, de aanpak en mogelijke behoeften wat betreft uitgaansgeweld, en daarop advies uit te brengen aan het Ministerie van BZK.

De resultaten van de quickscan zijn gebaseerd op gesprekken met inhoudelijk deskundigen, vragenlijsten en interviews met gemeenten en (in geval van de interviews) politie. De vragenlijsten zijn uitgezet onder 260 gemeenten; 73 gemeenten hebben gereageerd. Daarnaast zijn er tien interviews gehouden. De resultaten zijn getoetst in expertmeetings met gemeenten en politie.

De volgende definitie van uitgaansgeweld is gebruikt: *(dreigen met) fysiek geweld tegen één of meer personen en/of goederen, voornamelijk gepleegd in het weekend in een uitgaansgebied en/of op de route van en naar een uitgaansgebied.*

RESULTATEN

AARD EN OMVANG VAN UITGAANSGEWELD

83% van de respondenten geeft aan dat er in hun gemeente sprake is van uitgaansgeweld. Het gaat hierbij om kleine, middelgrote en grote gemeenten. Respondenten die aangeven dat er geen sprake is van uitgaansgeweld, zijn vooral werkzaam voor kleine gemeenten en/of gemeenten met een klein uitgaansleven (een enkel café en/of evenement). De meeste respondenten geven aan dat er in hun gemeente minder dan vijftig incidenten per jaar zijn. 19% van de respondenten geeft aan dat er in hun gemeente meer dan honderd incidenten per jaar zijn.

LOKAAL BEELD VAN UITGAANSGEWELD

De respondenten hebben het volgende beeld van uitgaansgeweld in hun gemeente:

- De nadruk ligt op vernieling en vandalisme, en dreigen met fysiek geweld. Wapens spelen een kleine of geen rol in het uitgaansleven.
- Het meeste uitgaansgeweld speelt zich af op straat: bij een horecagelegenheid of op weg van en naar een horecagelegenheid.
- Uitgaansgeweld speelt vooral op vrijdag en zaterdag, na middernacht.
- Dronkenschap is verreweg de meest voorkomende aanleiding voor uitgaansgeweld. Volgens de respondenten is alcohol de belangrijkste factor bij het ontstaan en escaleren van uitgaansgeweld, Combinatiegebruik van alcohol en drugs is volgens een aantal respondenten in opkomst.
- Uitgaansgeweld speelt zich af tussen het uitgaanspubliek; het is zowel dader als slachtoffer van uitgaansgeweld. Andere betrokkenen, zoals hulpdiensten of het openbaar vervoer, zijn niet vaker slachtoffer van geweld in het uitgaansleven dan in andere domeinen.

Veel respondenten hebben 'weet niet' ingevuld bij de vragen over aard en omvang van uitgaansgeweld. Hierdoor lijken zij in een aantal zaken met betrekking tot uitgaansgeweld weinig inzicht te hebben. Dit blijkt echter vooralsnog geen probleem te vormen, aangezien de meerderheid van de respondenten (die 'weet niet' hadden ingevuld) in de interviews aangeeft voldoende informatie te hebben over uitgaansgeweld om een goede aanpak te ontwikkelen.

Gemeenten komen op verschillende manieren aan informatie over de aard en omvang van uitgaansgeweld in hun gemeente. Vooral de lokale veiligheidsmonitor en politiecijfers (of vergelijkbaar) zijn populair. Minstens 36% van de respondenten heeft echter geen nader onderzoek gedaan naar uitgaansgeweld. Het beeld van het probleem wordt gebaseerd op overleg met en meldingen van de politie, horecaondernemers en burgers.

AANPAK UITGAANSGEWELD EN EFFECTIVITEIT

87% van de gemeenten waar sprake is van uitgaansgeweld, voert beleid om uitgaansgeweld aan te pakken. De gemeenten zonder beleid hebben over het algemeen een laag aantal incidenten. De aanleiding voor het ontwikkelen van beleid is een bepaald (ernstig) incident, toename van het aantal incidenten in de politiecijfers of signalen uit overleg met de politie en horecaondernemers. De aanpak uitgaansgeweld wordt meestal opgenomen in het (integrale) veiligheidsbeleid van een gemeente. De afdeling Openbare Orde en Veiligheid (OOV) wordt het meest genoemd als verantwoordelijke partij. De meeste respondenten (77%) nemen de aanpak uitgaansgeweld in meerdere beleidsdocumenten op, zoals integraal veiligheidsbeleid, horecabeleid en jeugdbeleid.

MAATREGELLEN

De meest genoemde maatregelen voor de aanpak van uitgaansgeweld zijn de inzet van politie en preventieve maatregelen, zoals (collectieve) huisregels in de horeca en voorlichting aan jongeren. Ook deurbeleid en goede verlichting in het uitgaansgebied worden vaak genoemd. De maatregelen die het minst vaak door de respondenten worden ingezet, zijn preventief fouilleren (op drugs/wapens) en de alcoholgerelateerde straf. Ook het weekendarrangement wordt niet vaak ingezet (alhoewel steeds meer gemeenten dat wel willen), evenals het maken van afspraken met het openbaar vervoer.

Bij de aanpak uitgaansgeweld leggen respondenten de nadruk op het aanpakken van hinderlijke en overlastgevende jongeren en op het terugdringen van alcoholgebruik. De meest toegepaste maatregelen tegen uitgaansgeweld zijn echter niet expliciet gericht op alcohol. De meeste respondenten hebben geen specifieke alcoholaanpak of -beleid in relatie tot uitgaansgeweld. Terwijl zij alcohol wel beschouwen als de grootste factor bij het ontstaan en escaleren van uitgaansgeweld.

Uit een inventarisatie van lokaal alcoholbeleid door het CCV blijkt dat de volksgezondheid de meest genoemde aanleiding is om alcoholbeleid te ontwikkelen. Ook werken respondenten in het alcoholbeleid vooral samen met partners uit de gezondheidszorg. Hieruit valt op te maken dat bij alcoholbeleid de nadruk ligt op de gezondheidsbenadering, terwijl de veiligheidsbenadering het alcoholbeleid kan versterken in het kader van integraal alcoholbeleid.

SAMENWERKING

Samenwerking is voor de respondenten vanzelfsprekend bij de aanpak van uitgaansgeweld. 84% heeft deze samenwerking geformaliseerd door middel van een convenant of Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan (KVU). De politie en horecaondernemers zijn de meest voorkomende samenwerkingspartners, daarna volgen OM/Justitie en portiersbedrijven. Woningcorporaties, bewonersorganisaties en de GGD/GG&GD worden het minst vaak genoemd. De respondenten geven aan dat ze wel met deze organisaties samenwerken, maar niet in het kader van uitgaansgeweld. Zo wordt er met de GGD/GG&D samengewerkt in het welzijnsbeleid en de gezondheidszorg. De respondenten zien echter wel de mogelijkheden van het samenwerken met een aantal van deze partijen in het kader van uitgaansgeweld.

SUCCESVOLLE AANPAK

De respondenten noemen met name politie-inzet (inzet van een vast politieteam en extra surveillance door de politie) en diverse verboden (horecaverbod, gebiedsverbod) als aantoonbaar succesvolle aanpakken. Dit zijn dus met name de aanpakken met een repressief karakter. Als verklaring wordt genoemd dat een dergelijke repressieve aanpak zichtbaar is, meetbaar, en er is snel resultaat. Dit geldt meestal niet voor preventieve aanpakken. Bovendien maakt een preventieve aanpak minder indruk op de echte raddraaiers. Met een consequente repressieve aanpak weten mensen waar ze aan toe zijn; ga je in de fout, dan heeft dat bepaalde consequenties. Op die manier werkt een repressieve aanpak ook preventief. Wel is men het erover eens dat een goede aanpak een combinatie is van repressieve en preventieve aanpakken.

De respondenten houden er echter verschillende ideeën op na wat een succesvolle aanpak inhoudt en welke combinaties van aanpakken werken. Overigens zonder dat dit onderbouwd wordt met resultaten. Ze bepalen de keus voor een effectieve aanpak momenteel vooral op gebruik van hun gezond verstand, door rond te vragen in het netwerk en via internet.

44% van de respondenten geeft aan dat hun aanpak niet geëvalueerd is. Ook in de interviews geeft het merendeel aan dat men geen effectevaluatie uitvoert. Bij de gemeenten die een effectevaluatie uitvoeren, varieert de inrichting ervan. Zo worden gesprekken met betrokkenen over het effect dat zij op straat zien, of ontwikkelingen in politiecijfers ook effectevaluaties genoemd. Bij de vraag waarom respondenten geen effectevaluatie uitvoeren met voor- en nameting/controlegroep, blijkt dat men de meerwaarde en de noodzaak er niet van ziet. Bovendien kost een effectevaluatie veel tijd en geld.

Volgens de respondenten heeft met name samenwerking met andere partijen bijgedragen aan het succes van hun aanpak uitgaansgeweld. De belangrijkste oorzaken voor dit succes zijn het combineren van kennis van diverse partners, sneller en efficiënter werken door groter inzicht in elkaars organisatie en consequent kunnen handelen. De respondenten noemen vertrouwen en begrip de belangrijkste randvoorwaarden voor een goede samenwerking.

BEHOEFTE

De respondenten willen vooral weten wat werkt (best practices), wat beschikbaar is aan aanpakken en projecten, en dan met name op het gebied van preventie. Maar zij hebben ook interesse in succesvolle repressieve maatregelen, vooral met betrekking tot genotmiddelen (alcohol) en slooproutes. Ook de aanpak van geweld op straat wordt genoemd.

Respondenten zijn vooral op zoek naar praktische informatie over de toepassing van de best practice. Het liefst zien zij de best practices digitaal beschikbaar gesteld, zodat de informatie up-to-date is, direct beschikbaar en bewerkbaar voor eigen gebruik. Daarnaast geven zij de voorkeur aan een persoonlijke benadering bij het aanbieden van best practices. Sowieso is het van belang dat de best practices beschikbaar en bereikbaar zijn op het moment dat gemeenten ze nodig hebben.

UITGAANSGEWELD IN DE G4

De resultaten van de quickscan zijn getoetst bij functionarissen van de gemeente en politie van Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. De resultaten uit de inventarisatie blijken overeen te komen met de situatie in de G4, behalve op de onderstaande punten.

Lokaal beeld van uitgaansgeweld in de G4

Globaal komt het beeld van de problematiek overeen met het uitgaansgeweld in de G4. In de praktijk ligt het echter genuanceerder. De plaats waar het uitgaansgeweld zich afspeelt, varieert: zowel binnen als buiten de horeca. Wapens spelen een rol in de G4, waarbij glas en andere gebruiksvoorwerpen ook als wapen worden gezien. Verder wijkt de uitgaanssituatie in de G4 af van die in de gemiddelde gemeente: er is een heterogeen uitgaanspubliek. Bovendien is het uitgaansleven verspreid over de stad. Dit maakt de aanpak van uitgaansgeweld complex.

Preventieve versus repressieve aanpak

Ook de G4 zetten in eerste instantie in op repressieve maatregelen. Daarna wordt overgestapt op preventieve maatregelen. Maatregelen als politie-inzet hebben daarbij een preventieve werking. Uiteindelijk gaat het om de goede combinatie tussen repressie en preventie, wat om maatwerk per gemeente vraagt.

Alcoholbeleid en uitgaansgeweld

In de G4 ligt het initiatief voor het alcoholbeleid bij de GGD/GG&GD. Hierdoor ligt de focus op de gezondheid, maar ook de veiligheid wordt betrokken. Daarnaast ligt er een verantwoordelijkheid bij de horecaondernemers; men vindt het echter lastig hen te betrekken.

Behoeften: best practices en denktank

Nader inzicht in goede aanpakken vinden de G4 nuttig. De kans is echter groot dat deze aanpakken al worden ingezet. Daarom zouden de G4, naast een overzicht, in een denktank de doorontwikkeling van aanpakken en innovatie centraal willen stellen.

VERVOLG

Veilig Uitgaan blijft in 2010 één van de kernthema's van het CCV. Gemeenten, politie en ondernemers kunnen terecht met vragen en praktijkvoorbeelden over uitgaansgeweld, maar ook de nieuwe Drank Horecawet, lokaal alcoholbeleid, etc.

INFORMATIE

Wilt u op de hoogte blijven van de plannen van en ontwikkelingen bij het CCV wat betreft uitgaansgeweld? Stuur dan een mail naar Marjolijn van Hest, projectleider Geweld bij het CCV: marjolijn.hest@hetccv.nl. Of neem een abonnement op de digitale CCV-nieuwsbrief Veilig Uitgaan. Hierin staat het laatste nieuws over onderzoeken, praktijkvoorbeelden en bijeenkomsten op het gebied van Veilig Uitgaan. Abonneren kan via de website van het CCV: www.hetccv.nl.